

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan zvečer, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati za avstrijsko-ogerske dežele za vse leto 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld. 40 kr. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vse leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za jeden mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom računa se po 10 kr. za mesec, po 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kakor poština znaša.

Za oznanila plačuje se od četristopne petit-vrste po 6 kr., če se oznanilo jedenkrat tiska, po 5 kr., če se dvakrat, in po 4 kr. če se trikrat ali večkrat tiska. Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. Uredništvo in upravnništvo je v Rudolfa Kirbiša hiši, „Gledališka stolba“.

Upravnistvu naj se blagovoljivo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. vse administrativne stvari.

Borzni davek.

(Govor poslanca g. Ad. Obreze v državni zbornici 5. dne t. m. Po stenografskem zapisniku.)

Visoka zbornica! Za predlog gospoda poslanca Türk in tovarišev povedalo se je že toliko v visokej zbornici, da bi se v resnici reklo nositi „sove v Atene“, ako bi jaz še z mnogimi razlogi hotel podpreti ta predlog in to tembolj, ker je pričakovati, da bode i levica i desnica zbornice glasovala za to, naj se ta predlog izroči odseku v pretres in poročanje.

Jaz pričujem z načelom, da borzni zaključek, ako je res realna trgovina, ako se tu v istini predpoda blizu 5000 gld. svojine, vsekakor lahko prenaša davščine, celo $\frac{1}{10}$ promille. Ako pa tak borzni zaključek ni prava trgovina, nego je le stava, igra, hazard-igra, potem, menim, ga je še posebno zadržati. (Dobro! na desni.) Kakor vidite, jaz sem vsekakor za to, da se zadavka borza.

Izkustva zadnjih let so, to rečem sam, nekoliko ponižala moje zaupanje v dohodek iz borznega davka. Kakor znano, večino zaključkov borzne trgovine uredi arrangement-biró, zasnovan po „giro- und kassenvereinu“ in opravično poročilo tega biróa razodeva nam jako ukovito in natančno sliko, če ne vseh in celih trgovin na borzi, gotovo pa o bibavici (fluktuvaciji) trgovin, ki se v letu storijo. Tako čitamo v poročilu za 1885. leto na strani 22 v skrižali 14, da je znašal letni revirement dotičnega prometa v vrednostnih papirjih 1881. leta, leta torej, katerega sem čast imel, predložiti nasvet za uvedbo borznega davka, 4626 milijonov — stotisočice izpuščam, ker so brez pomena —, 1882. leta znašal je letni revirement le 2943, leta 1883. zopet znatno nazaduje 2665, leta 1884 2363 in leta 1885 tudi nazaduje 2031 milijonov, torej nizko pod polovico revirementa leta 1881.

To znatno nazadovanje prometa pa — povem naj Vam to, moja gospoda, v Vaše tolažilo — zgodilo se je skoro jedino v arbitražnih in diferenčnih trgovinah, ker na polji realne trgovine, osobito pri rentah, bil je nermal napredek, ki še vedno raste. Tako vidi se na pr. jako vesela prikazen, da se nekaj let sem avstrijska renta, sploh avstrijski

vrednostni papirji, prav nič ne oddajajo na vnanje trge, kakor je poprej bilo. Tako se nekaj let sem skoro nijedna avstrijska renta ne oddaja na Holandsko, kar se je poprej godilo v velikej meri. To je naravna posledica tega, da se je okreplil domači kapital in le podpira mojo željo, da se uvede borzni davek, ker vidim, da take trgovine lahko plačajo.

Kakor je omenil gospod poslanec Türk v svojem govoru, predložil sem jaz z nekolikimi tovariši 1881. leta načrt postav o zadavkanji trgovin na borzi vrednostnih papirjev in ta načrt je bil oddan tedanjemu pristojbinskemu odseku, da ga pretresa in o njem poroča. Jaz sam sem bil član tega odseka. Tedaj pa se zgodi — uverjam Vas, gospoda moja, da ne po moji krivdi, nego po želji vlade in po sklepu odsekove večine —, da je moj predlog bil vzet kot §. 15, kasneje §. 17 v pristojbinsko novelo, tedaj predloženo od vlade.

Posvetovanja v pristojbinskem odseku so bila dolga, trebalo je pozvedovanja in proučavanja, potrebne so bile celo enquete o borznem davku, kakor tudi o drugih paragrafih pristojbinske novele. Čeprav je odsek prav marljiv bil — imeli smo vsak teden po več sej, nekaj mesecev celo vsak dan sejo, — bilo je vender posvetovanje v odseku do 1884. leta, ko je odsek slednjčji mogel visokej zbornici predložiti končne svoje nasvete.

To pa se je zgodilo tako kasno v sesiji, da stvari ni bilo možno še leta 1884 razpravljati v visokej zbornici; nego je prišla stoprav v februarju 1885 na dnevni red.

Dne 12. februarja bila je po predlogu kmetškega poslanca cela pristojbinska novela z borznim davkom vred zavrnena v odsek, da se znova pretresa in poroča. V tem se je končala zakonodavna doba, in tako bilo je delo treh let, bile so mnoge odsekove seje in enquete zastoj in družega nič, kakor potrata časa.

Nekoliko besed si dovoljujem reči o borzno-prometnem davku, ki ga je tedaj predlagal odsek, ker se je zadnjič o tem govorilo, ker je podoba, da gospod poslanec Türk prav ne razumeje predloga, kakršnega je tedaj odsek predlagal visokej zbornici. Predlagana ni bila gotova pristojbina po

5 kr. za zaključek, nego postopna (progresivna) pristojbina, in sicer tako, da bi za vsacih 5000 gld. kurzne vrednosti treba bilo plačati 5 kr. Tako bi na pr. za borzni zaključek s 25 kreditnimi delnicami, ki njim je danes okolu 300 gld. kurza, tako da zaključek vse vrednosti znaša 7500 gld., plačati bilo dvakrat 5 kr.

Ozreti se moramo še nekoliko nazaj; določeno je bilo, pa za vsak zaključek morata se izdati dve zaključnici (Schlusszetel), namreč jedna od dajalca in druga od jemalca, tako da bi od vsacega borznega zaključka 10 kr. padlo v državno blagajnico in tako bi n. pr. danes za zaključek v kreditnih delnicah, kateri znaša 7500 gold., plačati bilo dvakrat 10 kr., torej 20 kr. Za borzni zaključek v delnicah severne železnice, ki imajo danes 2362 gld. cene, tako da zaključek obsega 11 810 gld. vrednosti, bilo bi pristojbine plačati trikrat 10 kr., torej 30 kr. i. t. d. Vidite torej, moja gospoda, da se je tu istinito predlagala postopna borznina ali zaključnina.

Res je zaključnina na Pruskem, v Berlinu, večja, toda naj se pomisli, da se tamkaj zaključki le dvakrat v meseci likvidujejo, pri nas se pa to godi dvakrat v tednu, tedaj štirikrat tako pogostem. Papirji se tedaj pri nas štirikrat tako pogostem prevedó in bi tedaj štirikrat tako pogostem plačali davek. Ali čemu besedovanje! Postava se je zavrgla in tedaj rečem: „Schwamm drüber!“

Nameraval sem jaz sam v sedanjej zakonodavnej dobi oglasiti nov predlog za borzno-prometni davek, da me neso gospodje poslanci Türk in tovariši, dejal bi, kakor bi se jim mudilo, prehiteli še 9. oktobra, tedaj, kakor vidite, prve dni potem ko je bil otvorjen državni zbor. Njihov predlog je v obliki resolucije z dvema vrstama — kaj tacega se naravno, kaj lahko naredi! A naj bo to, kakor je. (Konec prib.)

Politični razgled. Notranje dežele.

V Ljubljani 11. marca.

Nemški klub bode v petek v državnem zboru predlagal premembo tiskovnega zakona, od-

LISTEK.

Kako sem se spreobrnul.

(Dalje.)

Lepo sem povedal, pa baš toliko opravil, kakor da sem v nekem svobodnem evropskem zboru govoril zoper privolitev nekih dvajsetotridesetih srebrnjakov, namenjenih nekim jezikovnim poskušnjam. Prestopili so čez moje ugovore ali prav za prav čez mojo osebo na dnevni red in k drugi točki: Kdo bo pisal tisto povest?

Pri tej točki se je že vnela slovenska nesloga. Slučaj, ki je tolikrat odločeval zgodovino slovenskih plemen, odločiti je moral tudi tukaj, in bil je usmiljen. Vrgli smo žreb; bil sem zadet jaz in ne prijatelj V. Priložnost mi je tedaj dana, v dobi neizogibnih vsestranskih obzirov, te obzire uporabljati sam proti sebi, bolj nego je to storil prijatelj V. v svoji ustni povesti.

Zvedite tedaj moj dogodek.

Povest sama na sebi je prav vsakdanja. Da se tedaj prav mikavno razviti, gotovo pa najlepše v dramski obliki. Ker pa tej obliki nisem kos, podajam samo ograde in črtež, nadejaje se nado-

budnega dramatika, ki bi iz mojih podatkov osnoval veleumno tragedijo ali komedijo, kakor mu bolj ugaja.

Naslov naj bo po slovečih uzorcih: „Hoja na črno kavo, ali: kdor drugemu jamo koplje, sam vanjo pade.“

Mesto dejanja je dolensko mesto, čas: jesenska nedelja leta 1884 od 10. ure zjutraj do 3. popoldne. Dejanje, nekaj pred kulisami, nekaj za njimi, se vrši nepretrgano. Pravilo o jednoti mesta, časa in dejanja posnelo bi se po tem igrokazu, ako nas ne bi bil prehitel že stari Aristoteles. Delujoče osebe so samo tri, in mej njimi ni nobene ženske, tedaj je igra prosta ljubezni in v njej se „ljuba mladina ne bode pitala s „kužljivimi prismodarijami“. Kakor je igra nedolžna in postna, pa vendar ustreza sedanjemu okusu glede kratkosti, ker ima samo tri prizore.

Dovolite, da Vam ob kratkem načrtam vse, posameznosti prepuščajoč bistroumnosti spretnejšega igrokaznika.

Prvi prizor.

Gospod V. stopa po glavnem trgu, oziroma po jedinih ulicah mojega bivališča. Na obrazu mu beremo, da je prišel iz Ljubljane in da premišljuje, zakaj in kako je ta naselbina — ne Ljubljana tem-

več dolensko mesto — zadobila naslov mesta. Od druge strani pristopiva gospod Z. in jaz. Običajno pozdravljanje, povpraševanje in zaslužena hvala prekrasnega jesenskega vremena. Gospod V. zavida Dolencem, da se jim nebo tako prijazno smeja, na kar njemu, Gorenjcu, zapojem znano na Gorenjskem rojeno na Dolenskem domačo pesem: „Pridi Gorenjc“ itd. Potem pride poglobitna reč: moje z večšimi razlogi utemeljeno vabilo, naj se gospoda potrudita v moj vinski hram, pokušat mojo črno burgunščino. Pri tej točki naj pesnik rabi mnogo besed in izbornih superlativov, in naj se ne boji zabresti v tisto drugod tako zoprno pretiranje. Pri prvi predstavi bom že sam skrbel, da bodo gledališni kritik in poslušalci vsi zaporedoma uverjeni, da pesnik mojega vinca ni prehvalil. Mene to stane neznamen sodček tiste burgunščine. Kakšen bo pa vspeh! Razprodani bodo vsi gledališni prostori, kar se do zdaj pri slovenskih predstavah ni posrečilo. Pesnik bo pa slavjen s tako gromovitimi rokopolki in burnimi vzkliki, da bi oglušil, ako ga ne bi poslušalci ob jednem zakopali pod mehki venci, katere bodo nanj metale bele roke nežnih krasotic. No, zdaj sem pa sam zabredel v pretiranje!

Jaz sem tedaj vabil na burgunščino. Prijatelja V. in Z. se pa neupogljivo branita in naposled

